

3η ενότητα

ΦΙΛΟΙ ΓΙΑ ΠΑΝΤΑ

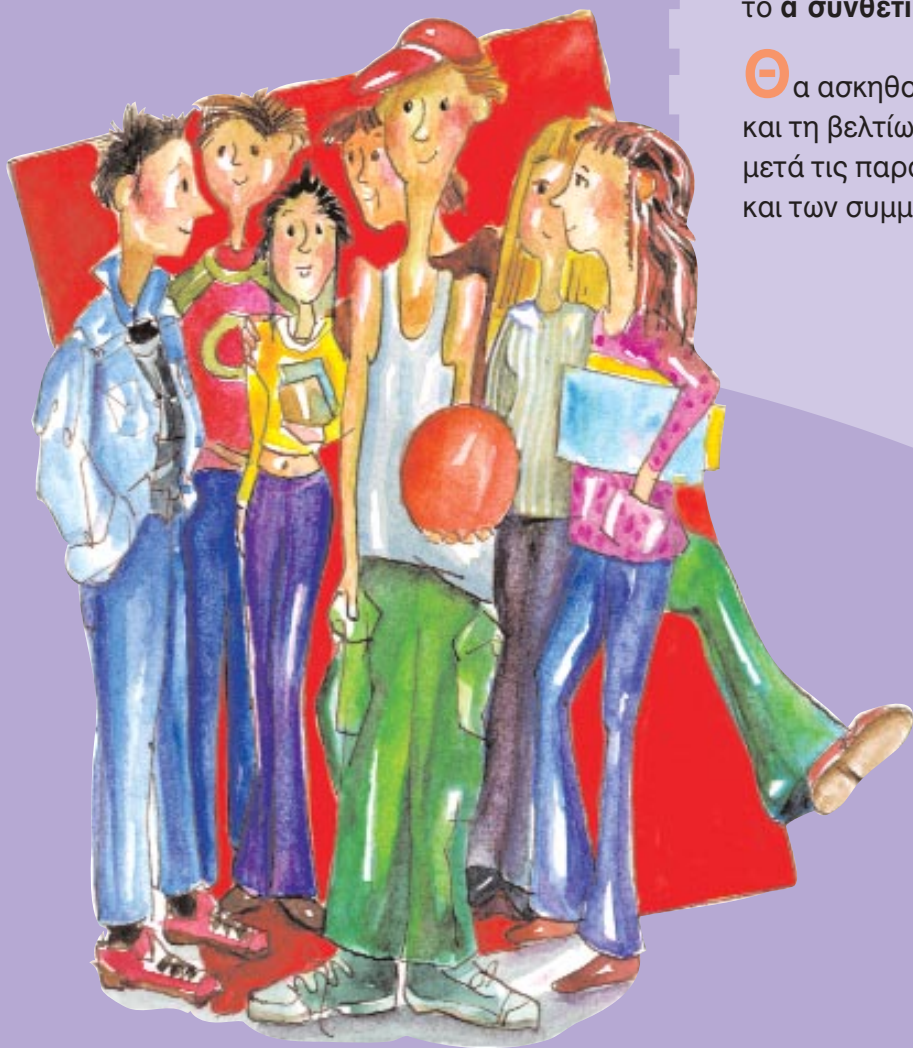
Σ' αυτή την ενότητα:

Θα μιλήσουμε και θα διαβάσουμε κείμενα για τις σχέσεις με τους φίλους μας.

Θα γνωρίσουμε την **ενεργητική** και **παθητική φωνή**, καθώς και την **Α΄** και **Β΄ συζυγία** των ρημάτων.

Θα μάθουμε να αναγνωρίζουμε το **α΄ συνθετικό** των σύνθετων λέξεων.

Θα ασκηθούμε στον επανέλεγχο και τη βελτίωση του γραπτού μας μετά τις παρατηρήσεις του καθηγητή και των συμμαθητών μας.

Κείμενο 1 [Αν θέλεις ένα φίλο...]

— Έλα να παίξεις μαζί μου, της πρότεινε ο μικρός πρίγκιπας. Είμαι τόσο λυπημένος...

— Δεν μπορώ να παίξω μαζί σου, είπε η αλεπού. Δεν είμαι εξημερωμένη.

— Α, συγγνώμη, είπε ο μικρός πρίγκιπας.

Όμως, ύστερα από σκέψη, πρόσθεσε:

— Τι πάει να πει «εξημερώνω»;

— Εσύ δεν είσαι από εδώ, είπε η αλεπού, τι γυρεύεις;

— Γυρεύω τους ανθρώπους, είπε ο μικρός πρίγκιπας. Τι πάει να πει «εξημερώνω»;

— Οι άνθρωποι, είπε η αλεπού, έχουν τουφέκια και κυνηγάνε... Μεγάλος μπελάς. Εκτρέφουν και κότες. Είναι το μόνο τους καλό. Κότες γυρεύεις;

— Όχι, είπε ο μικρός πρίγκιπας. Γυρεύω φίλους. Τι πάει να πει «εξημερώνω»;

— Είναι κάτι που έχει ξεχαστεί από καιρό, είπε η αλεπού. Σημαίνει «δημιουργώ δεσμούς...».

— Δημιουργώ δεσμούς;

— Βέβαια, είπε η αλεπού. Για μένα ακόμα δεν είσαι παρά ένα αγοράκι ολόιδιο μ' άλλα εκατό χιλιάδες αγοράκια. Και δε σε χρειάζομαι. Κι ούτε εσύ με χρειάζεσαι. Για σένα δεν είμαι παρά μια αλεπού ίδια μ' εκατό χιλιάδες άλλες αλεπούδες. Αν όμως μ' εξημερώσεις, θα χρειαζόμαστε ο ένας τον άλλο. Θα είσαι για μένα μοναδικός στον κόσμο, θα είμαι για σένα μοναδική στον κόσμο...

— Αρχίζω να καταλαβαίνω, είπε ο μικρός πρίγκιπας. Ξέρω ένα λουλούδι... νομίζω πως μ' εξημέρωσε...

— Πολύ πιθανόν, είπε η αλεπού. Βλέπει κανείς στη Γη τα πιο τρελά πράγματα...

— Α, δεν είναι στη Γη, είπε ο μικρός πρίγκιπας.

Η αλεπού φάνηκε πολύ παραξευεμένη:

— Σ' έναν άλλο πλανήτη;

— Ναι.

— Υπάρχουν κυνηγοί σ' εκείνο τον πλανήτη;

— Όχι.

— Ενδιαφέρον. Και κότες;

— Όχι.

— Τίποτα δεν είναι τέλειο, αναστέναξε η αλεπού.

Όμως η αλεπού ξαναγύρισε στην προηγούμενη σκέψη της:

— Η ζωή μου είναι μονότονη. Κυνηγώ κότες, οι άνθρωποι με κυνηγάν. Όλες οι κότες μοιάζουν κι όλοι οι άνθρωποι μοιάζουν. Γι' αυτό λοιπόν, βαριέμαι λίγο. Αν όμως μ' εξημερώσεις, η ζωή μου θα γίνει ηλιόλουστη, θ' αναγνωρίζω το θόρυβο ενός βήματος διαφορετικού απ' όλα τ' άλλα. Τα άλλα βήματα θα με κάνουν να κρύβομαι κάτω απ' τη γη. Το δικό σου, σαν μουσική, θα με τραβάει έξω απ' τη φωλιά μου. Κι έπειτα κοίτα. Βλέπεις εκεί πέρα, τα χωράφια με το στάρι; Δεν τρώω ψωμί. Το στάρι για μένα είναι άχρηστο. Τα χωράφια με το στάρι δε μου θυμίζουν τίποτα. Κι αυτό είναι λυπηρό. Όμως εσύ έχεις μαλλιά χρυσαφένια. Θα είσαι υπέροχο λοιπόν όταν θα με έχεις εξημερώσει. Το στάρι, που είναι χρυσαφένιο, θα μου θυμίζει εσένα. Και θα μ' αρέσει ν' ακούω τον άνεμο μέσα στα στάχια...

Η αλεπού σώπασε και κοίταξε ώρα πολλή το μικρό πρίγκιπα:

- Σε παρακαλώ... εξημέρωσέ με, είπε.
- Το θέλω, απάντησε ο μικρός πρίγκιπας, αλλά δεν έχω πολύ χρόνο. Έχω ν' ανακαλύψω φίλους και πολλά πράγματα να γνωρίσω.
- Γνωρίζουμε μονάχα τα πράγματα που εξημερώνουμε, είπε η αλεπού. Οι άνθρωποι δεν έχουν πια καιρό να γνωρίζουν τίποτα. Τ' αγοράζουν όλα έτοιμα απ' τους εμπόρους. Επειδή όμως δεν υπάρχουν έμποροι που να πουλάν φίλους, οι άνθρωποι δεν έχουν πια φίλους. Αν θέλεις ένα φίλο, εξημέρωσέ με.

Αντουάν ντε Σαιντ-Εξυπερύ, *Ο Μικρός Πρίγκιπας*, μτφρ. Μελίνα Καρακώστα, εκδ. Πατάκη, 2000

Ερωτήσεις κατανόησης

- 1 Τι σημαίνει στο κείμενο το ρήμα «εξημερώνω»; • Μπορείτε να λύσετε εσείς την απορία του μικρού πρίγκιπα;
- 2 Σε τι θα αλλάξει η ζωή της αλεπούς, αν την εξημερώσει ο μικρός πρίγκιπας;

Κείμενο 2 [Αγαπός για ν' αγαπός]

Αυτή την ιστορία τη λέω πάντα, την έχω γράψει και πολλοί από σας την έχετε ακούσει χιλιάδες φορές, μ' αρέσει όμως τόσο πολύ. Στο μάθημα της Αγάπης ένα κορίτσι είπε ένα βράδυ: «Ξέρω γιατί απελπίζομαι τόσο συχνά. Είναι γιατί θέλω να με αγαπούν όλοι κι αυτό δεν είναι ανθρωπίνως δυνατόν. Θα μπορούσα να είμαι το πιο ζουμερό, το πιο γευστικό, το πιο συναρπαστικό ροδάκινο του κόσμου και να προσφέρομαι σε όλους. Υπάρχουν όμως άνθρωποι που είναι αλλεργικοί στα ροδάκινα. Αυτοί θα θελήσουν ίσως να γίνω μπανάνα». Πόσο συχνά δε γινόμαστε μπανάνες για άλλους, που θέλουν ροδάκινα! Τι θλιβερή φρουτοσαλάτα. Είναι προτιμότερο να πεις στον άλλο:

«Λυπάμαι πολύ που δεν μπορώ να είμαι μπανάνα, θα το 'θελα πολύ να ήμουνα μπανάνα για σένα. Βλέπεις όμως, είμαι ροδάκινο». Και ξέρετε τι θα συμβεί; Αν περιμένετε αρκετά, θα βρείτε κάποιον που του αρέσουν τα ροδάκινα. Και μετά θα μπορείτε να ζήσετε σαν ροδάκινο κι όχι σαν μπανάνα. Σκεφτείτε χάσιμο ενέργειας που έχει κανείς προσπαθώντας να γίνει μπανάνα όταν είναι ροδάκινο!

«Όταν αγαπός, κινδυνεύεις να μην έχει ανταπόκριση η αγάπη σου». Δεν είναι κακό αυτό. Αγαπός για ν' αγαπός, κι όχι για να πάρεις ανταπόδοση – αυτό δεν είναι αγάπη.

«Όταν ελπίζεις, κινδυνεύεις να πονέσεις». Και «Όταν δοκιμάζεις, κινδυνεύεις να αποτύχεις». Κι όμως πρέπει να ρισκάρεις, γιατί η μεγαλύτερη ατυχία στη ζωή είναι να μη ρισκάρεις τίποτε. Όποιος δε ρισκάρει τίποτε, δεν κάνει τίποτε, δεν έχει τίποτε και δεν είναι τίποτε. Μπορεί ν' αποφεύγει τον πόνο και τη λύπη, αλλά δε μαθαίνει, δε νιώθει, δεν αλλάζει, δεν αναπτύσσεται, δε ζει και δεν αγαπά. Είναι δούλος αλυσοδεμένος με τις βεβαιότητες και τους εθισμούς του. Έχει ξεπουλήσει το μεγαλύτερο αγαθό του, την ατομική του ελευθερία. Μόνο ο άνθρωπος που ρισκάρει είναι ελεύθερος.

Λέο Μπουσκάλια, *Να ζεις, ν' αγαπός και να μαθαίνεις*, μτφρ. Μαρίνα Λώμη, εκδ. Γλάρος, 1988

Ερωτήσεις κατανόησης

- 1 Πρέπει κανείς να μένει ο εαυτός του ή να αλλάζει, προκειμένου να αποκτήσει φίλους; • Έχετε κάποια εμπειρία πάνω σ' αυτό;
- 2 «Η μεγαλύτερη ατυχία στη ζωή είναι να μη ρισκάρεις τίποτε». Μπορείτε να εξηγήσετε αυτή τη φράση του κειμένου;

Κείμενο 3 [Είμαστε εξόριστοι παρέα!]

R. Goscinny – A. Uderzo, *Ο Ασπερίξ και η χύτρα*, μτφρ. Ι. Μαραντί, εκδ. ΜΑΜΟΥΘΚΟΜΙΞ, 1995

Ερώτηση κατανόησης

Κείμενο 4 [Μιλάμε για τη φιλία]

[Πέντε έφηβοι μιλούν για τη φιλία. Το απόσπασμα που ακολουθεί συντέθηκε από την απομαγνητοφωνημένη συζήτησή τους.]

...**Η** Ζωή φάνηκε πιο «ανοιχτή» στην έννοια της φιλίας. Είπε:

– Διαφορετικά θα μιλήσεις σ' ένα φίλο σου και διαφορετικά θα του εμπιστευτείς πράγματα που δεν μπορείς να πεις στη μητέρα σου και στον πατέρα σου.

– Πιο εύκολα λες μυστικά στο φίλο σου απ' ό,τι στον αδερφό σου;

– Έχεις κάποια ανασφάλεια με τα αδέρφια σου. Στο φίλο σου μπορείς να πεις κάτι και να μείνει εκεί. Με τα αδέρφια, ίσως επειδή ζούμε καθημερινά στο ίδιο σπίτι, μπορεί να δημιουργηθούν κάποιες παρεξηγήσεις κι έτσι να βγει στη φόρα αυτό που τους εμπιστεύτηκες.

Αλλά η Πόπη διαφωνεί:

– Στη σημερινή εποχή η πραγματική φιλία κοντεύει να εξαφανιστεί.

– Αυτό το λες από προσωπική εμπειρία; Προδόθηκες από κάποιους φίλους σου;

– Όχι, δεν έχω προσωπικά προδοθεί. Αλλά ξέρω ότι γίνεται.

– Τι ζητάς από μια φίλη ή από ένα φίλο σου; Πώς φοβάσαι ότι μπορεί να σε προδώσει;

– Από ένα φίλο ζητάμε κατανόηση, βοήθεια, αγάπη. Κι αυτά φοβάμαι ότι σπάνια τα βρίσκεις σήμερα.

Η Βίκη συμφωνεί με τη Ζωή. Η δική της φίλη –έχει μια «κολλητή»– είναι το πρόσωπο που πιο πολύ εμπιστεύεται ότι θα κρατήσει τα μυστικά που θα της πει.

Η εμπιστοσύνη, λοιπόν, στην εχεμύθεια του άλλου φάνηκε να είναι κυρίαρχο στοιχείο επιλογής του φίλου.

– Όταν κανείς ψάχνει ένα φίλο, είπε ο Σταμάτης, ψάχνει να βρει κάποιον εχέμυθο· και που θα τον καταλαβαίνει βέβαια. Αλλά, κατά τη γνώμη μου, σ' αυτή την ηλικία προτιμότερο είναι να έχεις μια παρέα, μια μεγάλη παρέα, πέντε δέκα παιδιά, που να μην είστε τόσο ανοιχτοί, όπως μ' ένα φίλο, και να κρατάτε τις αποστάσεις.

– Και μ' αυτή την παρέα τι κάνετε; Τι ενώνει την παρέα;

– Δεν μπορεί να έχεις το ίδιο στενή σχέση με τους φίλους και με την παρέα, είπε η Ζωή. Στενή φιλία θα έχεις με ένα πρόσωπο, δύο έστω. Τους υπόλοιπους θα τους εκτιμάς, θα σ' αρέσει η συντροφιά που κάνετε, αλλά δε θα είστε κολλητοί. Πρέπει όμως να τους εμπιστεύεσαι όλους. Η παρέα μου δίνει τη βεβαιότητα ότι κάποια παιδιά με συμπαθούνε, ότι μπορώ να συνεισφέρω σ' αυτά που ζητάνε.

– Ο παράγοντας εμπιστοσύνη ενώνει την παρέα, συμπληρώνει ο Σταμάτης. Γι' αυτό πρέπει να διαλέγουμε με προσοχή την παρέα μας...

Μάνος Κοντολέων – Πόλυ Μηλιώρη, *Η Β' Γυμνασίου πάει διακοπές*, εκδ. Πατάκη, 1999

Ερωτήσεις κατανόησης

1 Όλα τα παιδιά έχουν την ίδια άποψη για τους φίλους;

- Τι τονίζει ο καθένας τους;
- Συμφωνείτε με κάποιον από όλους;

2 Πόσο πολύτιμη είναι η παρέα για τους εφήβους;

- Τι προσφέρει σε σας αυτή η επικοινωνία;

Ενεργητική και παθητική φωνή

Ακούω και μιλώ

- Ένας από εσάς να μεταφέρει καθένα από τα παρακάτω ρήματα στο α' ενικό πρόσωπο του ενεστώτα και να πει αν ανήκει στην ενεργητική ή την παθητική φωνή και ένας άλλος να προσπαθήσει να σχηματίσει την άλλη φωνή του ίδιου ρήματος.
  - Τι παρατηρείτε;
  - πρότεινε, είπε, έχει ξεχαστεί, χρειάζεσαι, εξημέρωσε, θα θυμίζει, φάνηκε*
- Στις παρακάτω προτάσεις παρατηρήστε ποια είναι η φωνή των ρημάτων.
  - Όσα ρήματα είναι ενεργητικής φωνής δείχνουν ότι το υποκείμενο ενεργεί και όσα είναι παθητικής ότι το υποκείμενο παθαίνει κάτι ή δεν ισχύει πάντα αυτό;
    - Εκτρέφουν και κότες. (κείμε. 1)
    - Υπάρχουν κυνηγοί σ' εκείνο τον πλανήτη; (κείμε. 1)
    - Διαφορετικά θα του εμπιστευτείς πράγματα. (κείμε. 4)
    - Προδόθηκες από κάποιους φίλους σου; (κείμε. 4)

Κείμενο 5 [Είσαι σε πάρτι...]

Στις επτά ακριβώς χτύπησε το κουδούνι της πόρτας και το σπίτι γέμισε μονομιás από χαρές και γέλια. Όλα τα παιδιά είχαν φτάσει μαζί. Μιλούσαν όλοι, και ο καθένας βιαζόταν κάτι να πει, λες και είχαν να ιδωθούν μέρες.

Η κυρία Μαρίκα, αφού τους καλωσόρισε, πήγε στην κουζίνα να ετοιμάσει τους μεζέδες, ν' ανάψει το φούρνο να ζεσταίνονται τα τυροπιτάκια. Από το σαλόνι της ερχόταν κάποια ρυθμική-μονότονη μουσική. Η Ρέα είχε βάλει κιάλας ένα δίσκο. «Παράξενο» σκέφτηκε «πώς δεν έβαλαν κανένα από τα έξαλλά τους, που κάνουν τόση φασαρία...».

- Είναι ο καινούριος δίσκος των Ρόλινγκ Στόουνς, εξήγησε η Ρέα στους φίλους της. Χτες τον αγόρασα, πώς σας φαίνεται; Πού οι παλιοί Στόουνς; Άλλος ρυθμός εντελώς, ντίσκο...

Όλοι όρθιοι άκουγαν μιλώντας, γελώντας. Ο Πέτρος φορούσε ένα πουκάμισο εμπριμέ με λουλούδια και μια μονόχρωμη πράσινη γραβάτα, κι έτσι κοντός που ήταν, έμοιαζε με μικρό κύριο, κωμικό. Ο Αλέξης φορούσε πουλόβερ με ψηλό γιακά, δε σκοτιζόταν για το ντύσιμό του και ήταν πάντα ντυμένος όπως τον βόλευε.

Η Τάνια τού είπε κοροϊδευτικά:

- Καμήνε Αλέξη, πότε θα μάθεις να φέρεσαι; Σε πάρτι είσαι κι όχι στο ποδόσφαιρο!

Παραξελεύτηκε ο Αλέξης:

- Γιατί, τι έχω;

Η Σόφη γέλασε:

- Ο Αλέξης έχει προσωπικότητα. Δε χρειάζεται γραβάτες και έξαλλα πουκάμισα για να ξεχωρίζει.

- Για μένα το λες; τη ρώτησε ο Πέτρος και πήρε ύφος φτιάχνοντας τη γραβάτα του, μπροστά στον καθρέφτη.
- Και βέβαια για σένα. Μια σταλιά άνθρωπος και μου στολίζεσαι σαν χίπης...
- Ο Πέτρος δε θύμωνε με τα πειράγματα των φίλων του.
- Όταν, κυρά μου, ντύνομαι έτσι, μου φαίνεται πως ψηλώνω.

Ζωρζ Σαρή, *Το ψέμα*, εκδ. Πατάκη, 1996

Διαβάζω και γράφω

1. Συμπληρώστε τον πίνακα με ρήματα από τα κείμενα 1 και 5. • Έπειτα συμπληρώστε τα κενά που έμειναν με δικούς σας τύπους ρημάτων που θα αφορούν τις σχέσεις σας με τους φίλους σας.

	Ενεργητική φωνή	Παθητική φωνή
Ενεστώτας		
Παρατατικός		
Εξακολουθητικός μέλλοντας		
Συνοπτικός μέλλοντας		
Αόριστος		
Παρακείμενος		
Υπερσυντέλικος		
Συντελεσμένος μέλλοντας		

2. Μεταφέρετε τους τύπους των ρημάτων στην άλλη φωνή και σχηματίστε με αυτά προτάσεις που θα αναφέρονται στους φίλους σας/στη φίλια:

δημιουργώ: .....

θα βρείτε: .....

αγαπάς: .....

δεν έχω προδοθεί: .....

στολίζεσαι: .....

3. Συγκεντρώστε από τα κείμενα 3 και 5 όσα ρήματα έχουν μόνο ενεργητική ή μόνο παθητική φωνή.

Ρήματα μόνο σε ενεργητική φωνή: .....

Ρήματα μόνο σε παθητική φωνή (αποθετικά): .....

Μαθαίνω για τις φωνές του ρήματος

- ▶ Τα ρήματα κλίνονται σύμφωνα με τη φωνή στην οποία ανήκουν.
- ▶ Πολλά ρήματα συναντώνται και στην ενεργητική και στην παθητική φωνή. Άλλα έχουν μόνο ενεργητική φωνή και άλλα μόνο παθητική. Αυτά που έχουν μόνο παθητική φωνή λέγονται **αποθετικά**.
- ▶ Η ενεργητική και η παθητική φωνή δεν ταυτίζονται πάντα με τη σημασία των ρημάτων.
π.χ. *σκέφτομαι*: παθητική φωνή, ενεργητική σημασία

B2

Συζυγίες του ρήματος

Ακούω και μιλώ

- Προσέξτε τα παρακάτω ρήματα που αναφέρονται στη φίλια. Σε ποια φωνή ανήκουν; • Ποια συλλαβή τους τονίζεται; • Είναι η ίδια σε όλα;
  - Γυρεύω** φίλους. (κείμε. 1)
  - Δημιουργώ** δεσμούς. (κείμε. 1)
  - Λυπάμαι** πολύ. (κείμε. 2)
  - Προσφέρω** σε όλους. (κείμε. 2)
- Βρείτε στο κείμενο 3 τα ρήματα που στο α' ενικό πρόσωπο της οριστικής του ενεστώτα τονίζονται στη λήγουσα.

Διαβάζω και γράφω

- Απευθυνόμενος σε κάποιο φίλο/κάποια φίλη σας, αλλάξτε τις παρακάτω προτάσεις μεταφέροντας τα ρήματα στο α' ενικό πρόσωπο της οριστικής του ενεστώτα. Στη συνέχεια, γράψτε τους τύπους που σχηματίσατε στην πρώτη στήλη, στη δεύτερη σημειώστε τη φωνή και στην τρίτη την κατάληξή τους.
  - Όταν κανείς **ψάχνει** ένα φίλο, ψάχνει να βρει κάποιον **εχέμυθο**. (κείμε. 4)
  - Κάποια παιδιά με **συμπαθούνε**. (κείμε. 4)
  - Πρέπει όμως να τους **εμπιστεύεσαι** όλους. (κείμε. 4)
  - Κι αυτά **φοβάμαι** ότι σπάνια τα βρίσκεις **σήμερα**. (κείμε. 4)

Ρήματα	Φωνή	Κατάληξη

- Στα ίδια ρήματα σχηματίστε τον παρατατικό, τον εξακολουθητικό και συνοπτικό μέλλοντα. • Παρατηρείτε διαφορές στον τονισμό ή στις καταλήξεις, συγκρίνοντας ρήματα της ίδιας φωνής, και σε ποιους χρόνους;

Ρήματα	Παρατατικός	Εξακολουθητικός Μέλλοντας	Συνοπτικός Μέλλοντας

Παρατηρώ .....

.....

.....

3. Σχηματίστε το β' ή γ' ενικό πρόσωπο των ρημάτων (όποιο δεν υπάρχει) και γράψτε προτάσεις που θα απευθύνονται στο φίλο/στη φίλη σας (β' ενικό) ή θα μιλούν γι' αυτόν/αυτήν (γ' ενικό). • Κλίνονται όλα με τις ίδιες καταλήξεις;
- Τι **ζητάς** από μια φίλη; (κείμε. 4)
  - Αλλά η Πόπη **διαφωνεί**. (κείμε. 4)
  - Πώς **φοβάσαι** ότι μπορεί να σε προδώσει; (κείμε. 4)
  - Γι' αυτό λοιπόν, **βαριέμαι** λίγο. (κείμε. 1)

.....

.....

.....

Μαθαίνω για τις συζυγίες του ρήματος

- Όσα ρήματα κλίνονται κατά τον ίδιο τρόπο αποτελούν μια **συζυγία**. Οι συζυγίες είναι δύο:
  - Στην **πρώτη συζυγία** ανήκουν τα ρήματα που τονίζονται στο α' πρόσωπο της οριστικής του ενεργητικού ενεστώτα στην παραλήγουσα (κατάληξη **-ω**) και του παθητικού ενεστώτα στην προπαραλήγουσα (κατάληξη **-ομαι**).
  - Στη **δεύτερη συζυγία** ανήκουν τα ρήματα που τονίζονται στο α' πρόσωπο της οριστικής του ενεργητικού ενεστώτα στη λήγουσα (κατάληξη **-ώ**) και του παθητικού ενεστώτα στην παραλήγουσα (καταλήξεις **-ιέμαι** ή **-ούμαι, -άμαι**).
- Τα ρήματα της δεύτερης συζυγίας διαιρούνται σε δύο τάξεις:

	Α' ΤΑΞΗ	Β' ΤΑΞΗ
• Ενεργητική φωνή	-ώ, -άς, -ά	-ώ, -είς, -εί
• Παθητική φωνή	-ιέμαι, -ιέσαι, -ιέται	-ούμαι ή -άμαι, -άσαι, -άται

ΤΟ Α' ΣΥΝΘΕΤΙΚΟ

Ακούω και μιλώ

- Εντοπίστε στα κείμενά σας τις σύνθετες λέξεις **ηλιόλουστη** (κείμε. 1), **κατανόηση** (κείμε. 4), **μονόχρωμη** (κείμε. 5). • Τι μέρος του λόγου είναι το α' συνθετικό κάθε λέξης;
- Εντοπίστε στα κείμενά σας τις σύνθετες λέξεις **εχέμυθος**, **καθημερινά** (κείμε. 4), **μονόχρωμη** (κείμε. 5). • Ψάξτε τη σημασία τους στο λεξικό σας. • Με βάση τη σημασία, βρείτε ποια λέξη είναι το α' συνθετικό καθεμιάς. • Τι παρατηρείτε για τη μορφή του α' συνθετικού;

Μαθαίνω για το α΄ συνθετικό

▶ Το α΄ συνθετικό μπορεί να είναι ουσιαστικό, επίθετο, αριθμητικό, ρήμα, επίρρημα, πρόθεση ή αντωνυμία.

	Α΄ ΣΥΝΘΕΤΙΚΟ		Β΄ ΣΥΝΘΕΤΙΚΟ		ΣΥΝΘΕΤΟ
ουσιαστικό	κρέας δέντρο νερό	+	πωλώ καλλιέργεια μπογιά	→	κρεοπώλης δεντροκαλλιέργεια νερομπογιά
επίθετο	άγριο πολύς μικρός	+	κασιόκι άνθρωπος οργανισμός	→	αγριοκάσικο πολυάνθρωπος μικροοργανισμός
ρήμα	μπαίνω σπαράζω (σπάραξα)	+	βγαίνω καρδιά	→	μπαينوβγαίνω σπαραξικάρδιο
αριθμητικό	ένας (μονο-) δύο (δι-) πέντε	+	πλευρά όροφος έτος	→	μόνοπλευρος διώροφος πενταετία
επίρρημα	ξανά πάνω	+	διαβάζω φορώ	→	ξαναδιαβάζω πανωφόρι
πρόθεση	κατά μετά (μεθ-) αντί	+	πιάνομαι αύριο θέση	→	καταπιάνομαι μεθαύριο αντίθεση
αντωνυμία	άλλη αυτό κάθε	+	γλώσσα κινητό ημέρα	→	αλλόγλωσσος αυτοκίνητο καθημερινός

από
το αοριστικό
θέμα

μονο- δι- μεθ-
προσέξτε
την αλλαγή
στο θέμα
του α΄ συνθετικού

σπαραξικάρδιο,
αντίθεση, αλλόγλωσσος
προσέξτε τη μετακίνηση
του τόνου
στο σύνθετο

διώροφος
προσέξτε
τη μετατροπή
του -ο-
σε -ω-

Διαβάζω και γράφω

1. Σύμφωνα με το *Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής* του Ιδρύματος Τριανταφυλλίδη (<http://www.komvos.edu.gr/dictionaries/dictonline/DictOnLineTri.htm>), φίλος είναι «άτομο με το οποίο αναπτύσσει κάποιος μια (στενή) κοινωνική σχέση, η οποία βασίζεται στην αμοιβαία αγάπη, συμπάθεια, εκτίμηση». Ψάξτε στο ίδιο λεξικό (έντυπο ή ηλεκτρονικό) τις σημασίες της λέξης όταν χρησιμεύει ως α΄ συνθετικό. • Βρείτε τις σύνθετες λέξεις με πρώτο συνθετικό το *φιλο-*, οι οποίες ορίζονται στις παρακάτω προτάσεις:

- ο καθηγητής που διδάσκει Αρχαία και Νέα Ελληνικά: .....
- αυτός που του αρέσει κάποιο άθλημα: .....
- χρήματα που αφήνουμε σε σερβιτόρο: .....

- αυτός που αγαπάει τα ζώα: .....
- αυτός που αγαπάει πολύ τα χρήματα: .....
- ένας από αυτούς ήταν ο Αριστοτέλης: .....
- αυτός που αγαπάει την ειρήνη: .....

2. Να σχηματίσετε σύνθετες λέξεις με α΄ συνθετικό της καθεμιάς:

ρήμα: .....

ουσιαστικό: .....

επίθετο: .....

αριθμητικό: .....

αντωνυμία: .....

Μαρία Πολυδούρη

«Γιατί μ' αγάπησες»

*Μόνο γιατί με κράτησες στα χέρια σου
 μια νύχτα και με φίλησες στο στόμα,
 μόνο γι' αυτό είμαι ωραία σαν κρίνο ολάνοιχτο,
 κι έχω ένα ρίγος στην ψυχή μου ακόμα,
 μόνο γιατί με κράτησες στα χέρια σου.*

*Ημερολόγιο 2005, Μαρία Πολυδούρη,
 επιμ. Χριστίνα Ντουσιά, εκδ. Μεταίχμιο, 2005*

*Ζωή Κυτοπούλου, Αγάπη,
 Λεξικό Ελλήνων Καλλιτεχνών,
 εκδ. Μέλισσα, 1998*

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

1. **αγάπη, φίλια, παρέα:** Συνδυάστε τα ουσιαστικά του κειμένου 4 με τα παρακάτω επίθετα, ώστε να δημιουργήσετε ονοματικά σύνολα (κάθε επίθετο δεν ταιριάζει μόνο με ένα ουσιαστικό).

φιλική, φαινομενική, αδελφική, τρυφερή, σταθερή, βαθιά, ενδιαφέρουσα, ανειλικρινής, πραγματική, ανιδιοτελής, στοργική, αγνή, αιώνια, κακή

αγάπη: .....

φιλία: .....

παρέα: .....

2. Στο κείμενο 4 υπάρχουν λέξεις ή φράσεις που αφορούν τη φίλια και τους φίλους. Αφού τις γράψετε, συμπληρώστε και άλλες που απορρέουν από τις δικές σας φιλικές σχέσεις. • Χρησιμοποιείτε και ιδιαίτερες προσφωνήσεις ή χαρακτηρισμούς (π.χ. «κολλητή») για τα αγαπημένα σας πρόσωπα;

.....
 .....
 .....

3. Το ανώνυμο της φιλίας είναι η έχθρα, το μίσος. • Ξεχωρίστε σε δύο στήλες τις εκφράσεις που σας δίνονται, ώστε να ταιριάζουν σε καθεμιά από αυτές τις λέξεις:

έχω αγαθές σχέσεις, συμπαθώ, τρέφω αντιπάθεια, αποστρέφομαι κάποιον, σχετίζομαι, συνδέομαι φιλικά, περιβάλλω με συμπάθεια, φιλιώνω, μου εμπνέει αποστροφή, μισώ θανάσιμα, τρέφω μίσος, διακόπτω τις φιλικές σχέσεις, τα πάμε καλά, μονοιάζω, επιβουλεύομαι, διαλύω τη φιλία, καλλιεργώ μίσος, εχθρεύομαι, κάνω φίλους, τα 'χουμε καλά

φιλία	έχθρα-μίσος

4. Ξαναγράψτε τις φράσεις μεταφέροντας τα ρήματα με έντονους χαρακτήρες στον αόριστο:

α. **Αρχίζω** να καταλαβαίνω. (κείμε. 1)

.....

β. **Δημιουργώ** δεσμούς. (κείμε. 1)

.....

γ. Τους υπόλοιπους **θα** τους **εκτιμάς**. (κείμε. 4)

.....

δ. Όμως η αλεπού **ξαναγουρίζει** στην προηγούμενη σκέψη της. (κείμε. 1)

.....

Μαθαίνω ότι:

- ▶ Τα ρήματα σε **-ίζω** γράφονται με **ι** και στον αόριστο λήγουν σε **-ισα** (εξαιρέσεις βλ. Γραμματική).
- ▶ Τα ρήματα της β' συζυγίας γενικά έχουν αόριστο σε **-ησα**.
- ▶ Τα ρήματα με διπλό ενεστώτα σε **-ώ** και **-ίζω** έχουν αόριστο σε **-ισα**.
Π.χ. *γυρνάω* και *γυρίζω* → αόριστος: *γύρισα*.

Ακούω και μιλώ

1. Περιγράψτε σκηνές γέλιου και διασκέδασης που ζήσατε την προηγούμενη χρονιά με τους φίλους σας. (Μπορείτε να αναφερθείτε σε σκηνές γέλιου στην τάξη ή στο διάλειμμα, σε σκηνές διασκέδασης με τους φίλους σε μια εκδρομή.)
2. Εσύ, ένας συμμαθητής και μία συμμαθήτριά σου συζητάτε για τη φίλιά σήμερα (αν υπάρχει, τι είδους φιλιές υπάρχουν κτλ.).
3. Οι περισσότεροι πιστεύουν ότι οι φίλοι είναι πολύτιμοι για τη ζωή ενός ανθρώπου. Κάποιοι υποστηρίζουν ότι δεν υπάρχουν σήμερα αληθινοί φίλοι. Τρεις από σας θα αναλάβουν να υποστηρίξουν την πρώτη άποψη και τρεις τη δεύτερη. Αφού οι δύο ομάδες προετοιμάσουν τα επιχειρήματά τους από την προηγούμενη μέρα, θα κάνουν ένα διάλογο στην τάξη.

Κριτήρια αξιολόγησης

Κάθε ομάδα θα έχει περιορισμένο χρόνο (2-3 λεπτά) και θα πρέπει να απαντά στις θέσεις της άλλης ομάδας. Ο διάλογος δεν πρέπει να κρατήσει περισσότερο από 15 λεπτά.

Οι υπόλοιποι συμμαθητές θα κρίνουν στο τέλος ποια ομάδα ήταν καλύτερη. Τα κριτήρια θα είναι π.χ. ποια ομάδα κατάφερε να απορρίψει τα επιχειρήματα της άλλης, ποια απάντησε σε όλες τις ερωτήσεις της άλλης, ποιος ο λόγος ήταν περισσότερο περιεκτικός κτλ.

Διαβάζω και γράφω

1. Σε μία σελίδα του ημερολογίου σας γράψτε για τον πιο καλό σας φίλο ή φίλη (πότε και κάτω από ποιες συνθήκες άρχισε η φιλία σας, ποια τα χαρακτηριστικά του φίλου ή της φίλης –σωματικά, ψυχικά, πνευματικά–, ποιες δυσκολίες ή κρίσεις πέρασε η φιλία σας, ποιες σκέψεις κάνετε για το μέλλον της φιλίας σας κτλ.). • Γράψτε το κείμενο σε 2-3 παραγράφους ακολουθώντας τα εξής βήματα:

Α΄ ΦΑΣΗ

- Πριν γράψετε το κείμενο, διαμορφώστε ένα γενικό διάγραμμα του, το οποίο μπορείτε να συζητήσετε με τον καθηγητή και την τάξη.
- Γράψτε το κείμενο με βάση το διάγραμμα αυτό.
- Ανταλλάξτε τα γραπτά με τους συμμαθητές σας, για να λάβετε υπόψη τις παρατηρήσεις τους σε επίπεδο ορθογραφίας, στίξης και σύνταξης.
- Παραδώστε το τελικό κείμενο στον καθηγητή.

Β΄ ΦΑΣΗ

- Στις παρατηρήσεις του καθηγητή περιλαμβάνονται η ανάγκη ακριβολογίας στο λεξιλόγιο και η βελτίωση της οργάνωσης του κειμένου με τη χρήση των κατάλληλων συνδετικών λέξεων. Βελτιώστε το κείμενό σας με βάση τις παρατηρήσεις αυτές.

2. Γράψτε κατευθείαν το κείμενό σας στον ηλεκτρονικό υπολογιστή: προσπαθήστε να διορθώσετε τα ορθογραφικά λάθη με τη βοήθεια του σχετικού προγράμματος που υπάρχει σ' αυτόν. • Δίπλα φτιάξτε έναν πίνακα με δύο στήλες: α) διόρθωσης των λαθών και β) δικαιολόγησης της διόρθωσης αυτής.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΙΟΡΘΩΣΗΣ ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΛΑΘΩΝ

Διόρθωση λαθών	Δικαιολόγηση της διόρθωσης

Διαθεματική εργασία

- ▶ «**Η φιλία των ανθρώπων: από το παρελθόν στο παρόν**». Χωρισμένοι σε ομάδες και σε συνεργασία με τους καθηγητές διάφορων μαθημάτων επιχειρήστε να συγκεντρώσετε υλικό για:
  - α. τη φιλία στην πορεία της ιστορίας (υλικό και κείμενα από το μάθημα της Ιστορίας, των Αρχαίων Ελληνικών, των Καλλιτεχνικών),
  - β. τη φιλία στη σύγχρονη πνευματική δημιουργία (υλικό από το χώρο της μουσικής, της λογοτεχνίας, του κινηματογράφου κτλ.),
  - γ. τη φιλία στην καθημερινή ζωή (φωτογραφικό υλικό και κείμενα σχετικά με τις φιλικές σχέσεις των μαθητών, μαθητικά άλμπουμ, ρεπορτάζ των εφημερίδων κτλ.).
- ▶ Παρουσιάστε τη διαθεματική εργασία σε μια συνάντηση σχολείων από την Ελλάδα ή από άλλες ευρωπαϊκές χώρες.

ΑΣ ΘΥΜΗΘΟΥΜΕ ΤΙ ΜΑΘΑΜΕ Σ' ΑΥΤΗ ΤΗΝ ΕΝΟΤΗΤΑ

- ▶ Οι φωνές των ρημάτων είναι η ..... και η .....
- ▶ Όσα ρήματα έχουν μόνο παθητική φωνή λέγονται .....
- ▶ Γράψτε τη συζυγία των ρημάτων (στη β' συζυγία επισημάνετε και την τάξη τους):

εκτιμώ →	διαφωνώ → .....
ξεχωρίζω →	ξεχνιέμαι → .....
- ▶ Τι μέρος του λόγου είναι το α' συνθετικό των λέξεων;

κάτασπρος: .....
τριφύλλι: .....
Σαββατοκύριακο: .....
ανεβοκατεβαίνω: .....